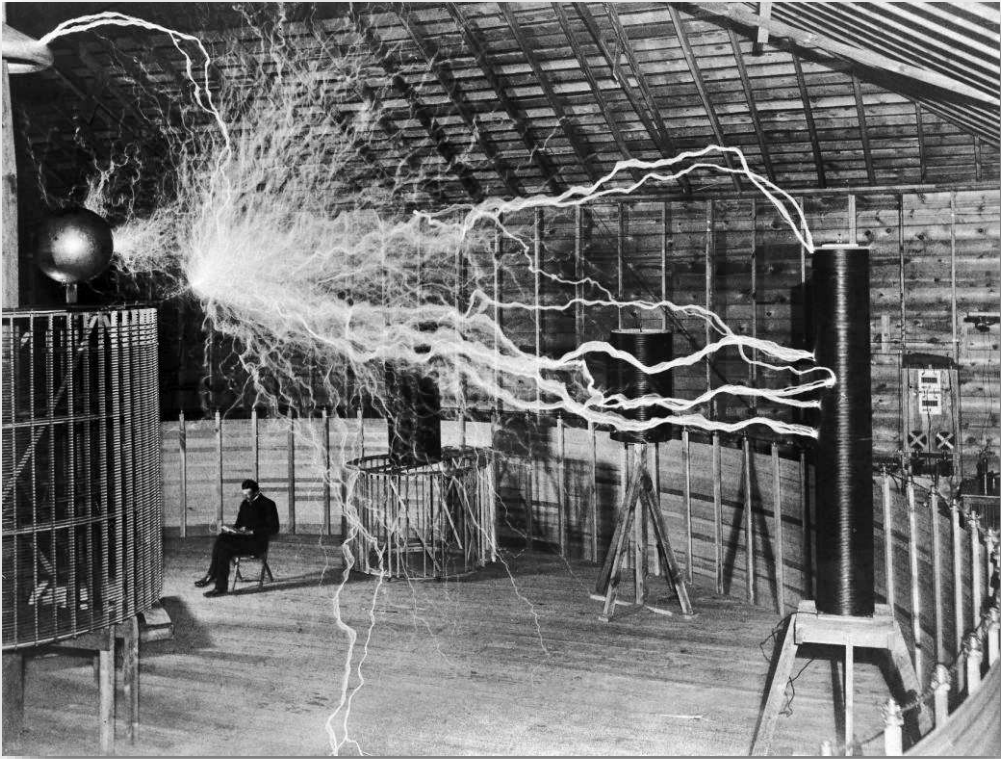

AI, het nieuwe gezicht van pesten

“If hate could be turned into electricity, it would lighten up the world.”

Nikola Tesla

Voor Marcel Bullinga, de Jules Verne van Nederland

Dit boek draag ik op aan Marcel, van wie ik in 2019 - na 38 jaar samen te zijn geweest - afscheid moest nemen. Marcel was óók jarenlang mijn redacteur, zelfs tijdens zijn ziekte. In 2016, toen duidelijk werd dat hij ongeneeslijk ziek was, redigeerde hij nog mijn *Handboek Tegen Pesten*. Ik mis zijn wijsheid, zijn vakmanschap en zijn aanwezigheid, maar zijn inspiratie blijft altijd bij me.

Marcel was futurist. Hij was een van de eersten in Nederland met een eigen website (1992) en richtte in 1994 de Digitale Burger Beweging op, in een tijd dat bijna niemand het internet serieus nam. Ik verbaas me erover hoe politici, publicisten en wetenschappers zich overvallen voelen, alsof de big tech-bedrijven en hun leiders geheel onverwachts de samenleving beïnvloeden, de democratie uithollen en politieke macht opeisen. Onwaar, begin jaren negentig voorspelde Marcel deze ontwikkelingen al. Het internet was voor hem een nieuwe kans voor de democratie, het internet was immers een vrij en onontgonnen gebied. Al snel sloegen bedrijven hun slag en kolonialiseerden de boel. Terwijl nu iedereen over digitale risico's spreekt, was hij in Nederland de eerste die hiervoor waarschuwde. Hij deed dit vanuit verschillende rollen: als auteur, als lid van de idealistische groep achter de Digitale Stad en later XS4ALL, als adviseur van het ministerie van VROM en als internationaal spreker. In zijn Engelstalige boek *Welcome to the Future Cloud* (met voor die tijd revolutionaire, interactieve QR-codes) voorspelde hij 10 jaar eerder de trends voor 2025. Hij pleitte daarin voor een privacy-tool waarmee burgers zelf controle over hun privégegevens zouden hebben, in plaats van overheden en bedrijven.

Marcel was een pionier. Zijn roman *Roes der Zinnen* (1994), de allereerste Nederlandse digitale roman, is inmiddels opgenomen in de Koninklijke Bibliotheek. Hij omarmde technologie zolang deze burgers en de democratie ten goede kwam. Velen doof bleven voor zijn inzichten - vaak dezelfde mensen die nu met verve digitale burgerrechten verdedigen. Marcel was een visionair die minstens tien jaar voor de troepen uitliep. Ik wens de huidige voorvechters zulke inzichten en visies toe en hoop dat Marcel's werk in ere wordt hersteld. Veel van wat zij nu doen, bouwen voort op zijn ideeën, vaak zonder het te beseffen.

In 2019, enkele maanden voor zijn overlijden, publiceerde Marcel zijn laatste boek: *Iedereen aan de Robot*, met als ondertitel: *Hoe robots onze economie en democratie gaan redden*. Dit boek, zijn nalatenschap voor onze toekomst, stel ik als digitaal flipbook kosteloos beschikbaar. Scan de QR-code hieronder.

Marcel, je hebt meer dan gelijk gekregen.

AI,
het nieuwe gezicht van pesten

door: Bamber Delver

Dit boek maakt deel uit van de opleidingsliteratuur namens de Nationale Academie voor Media en Maatschappij

- Nationale Opleiding MediaCoach: www.nomc.nl
- AI Specialist Onderwijs & Jeugdeducatie
- Anti Pest Coördinator

Informatie en aanmelden via: www.mediaenmaatschappij.nl

Het boek is geïllustreerd met behulp van AI via: ChatGPT/Dall-E, Copilot en Shutterstock AI. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, scan of op welke andere wijzen dan ook zonder voorafgaande toestemming van de uitgever middels email correspondentie. De inhoud van dit boek mag niet dienen als input voor AI.

Het internet, media en actualiteiten gaan snel. Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Websites en andere bronnen kunnen hun actualiteit hebben verloren of zijn niet langer oproepbaar. De auteur stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave. Ziet u een foutieve website, mail de auteur waarvoor dank.

Auteur en ©: Bamber Delver - 2025

ISBN: 9789465016313 (Nederlandstalige versie)

Zie ook: *AI, the new face of bullying*. Engelstalige, internationale versie: najaar 2025

Contact via:

bamber.delver@mediaenmaatschappij.nl

(alleen op vriendelijke mails wordt gereageerd)

Informatie en bestellen via: www.aipesten.nl

Of via de bekende fysieke en online boekhandels

Volgende pagina, illustratie via AI Shutterstock: “Jongeren kijken naar hun smartphone.”

Inhoud

Hoofdstuk 1: Steeds meer AI-pesten, nú al	Blz. 19
Hoofdstuk 2: Hoe heeft het zover kunnen komen?	Blz. 21
Hoofdstuk 3. AI verandert onze wereld ingrijpend	Blz. 35
Hoofdstuk 4. De 10 vormen van AI pesten	Blz. 41
Hoofdstuk 5: Wat te doen tegen AI pesten?	Blz. 47
Hoofdstuk 6: Privacy is key, preventie	Blz. 53
Hoofdstuk 7: Deepfakes: Wie je ziet, bestaat niet	Blz. 65
Hoofdstuk 8. De rol van onderwijs tegen AI Pesten	Blz. 93
Hoofdstuk 9: Dagboek: AI-maatje voor pestslachtoffers	Blz. 101
Hoofdstuk 10: Besluit. Wat brengt de toekomst?	Blz. 127
Nabeschouwing: Elk kind heeft recht op veiligheid	Blz. 145
Literatuur	

Hoofdstuk 1: Steeds meer AI-pesten, nú al

Bij het afronden van dit boek begint AI-pesten ook in Nederland vaste voet aan de grond te krijgen. “Mensen maken steeds vaker melding van afpersing met naaktbeelden,” meldt het expertisecentrum online misbruik Offlimits. Online treiteren is al jaren normaal geworden. In mijn *Handboek Tegen Pesten* (2017) sprak ik al over een ware pestcultuur. Nu gaan daders een stap verder en maken ze gebruik van een nieuwe technologie: AI. Een van de meest bekende toepassingen hiervan zijn deepfakes, die inmiddels zelfs worden ingezet door politici, belangengroepen en anderen om hun ‘gelijk’ via desinformatie te halen.

De pestcultuur is overal: online treiteren we elkaar genadeloos de tent uit. Het kenmerk van online pesten is dat iemands reputatie wordt beschadigd. Wie erin slaagt iemand verdacht te maken, kan diegene in het nauw drijven. Verweer is nauwelijks mogelijk; reputatieschade blijft aan je kleven. Omstanders denken al snel: “Waar rook is, is vuur.” Bovendien sluit dit gedrag naadloos aan bij het verdienmodel van big tech-bedrijven: ophef trekt aandacht, en aandacht betekent omzet. Tegen een opruiende pestkop kun je nauwelijks opboksen, zeker niet als die wordt versterkt door de algoritmes van sociale mediaplatforms. Met deze dynamiek kun je zelfs verkiezingen winnen.

De (online) pestcultuur raakt iedereen; iedereen kan slachtoffer worden. Het aantal meldingen van sextortion bij Offlimits stijgt explosief. In 2022 kwamen er 3.275 meldingen binnen, en in 2023 was dit al opgelopen tot 5.005. “We verwachten dat deze trend zich ook dit jaar zal doorzetten,” aldus Robbert Hoving, directeur van Offlimits. Het is geen verrassing dat elke nieuwe golf van pesterijen, afpersing en treiterijen nieuwe technologieën gebruikt. Deepfake-technologie komt steeds vaker in handen van ‘gewone’ mensen. Big tech-bedrijven verdedigen dit met termen als ‘vrijheid van meningsuiting’ en zelfs ‘democratie’, maar onthoud: bij big tech draait het altijd om omzet, niet om idealen.

Ik volg de ontwikkelingen van digitale technologie lang genoeg om te voorspellen dat AI net zo toegankelijk zal worden als eerdere innovaties. Zelfs de jongste generaties – kinderen en jongeren – krijgen deze technologie in handen. Dat blijkt al uit de meldingen bij Offlimits, waar steeds vaker meldingen van schadelijke beelden binnenkomen die met kunstmatige intelligentie zijn gegenereerd.

Ik vermoed dat AI een stormachtige ontwikkeling zal doormaken, die ook een storm van problemen met zich meebrengt. AI is inmiddels voor iedereen met een smartphone bereikbaar – ook voor de jeugd. En omdat pesten inmiddels een verdienmodel is geworden, liggen de gevaren voor de hand. AI-technologie wordt al ingezet om burgers op te hitsen, bijvoorbeeld in politieke campagnes. Nepbeelden

kunnen worden gebruikt om politieke tegenstanders zwart te maken of om angst bij burgers aan te wakkeren. Het wangedrag van leiders wordt zo overgenomen door burgers, van jong tot oud.

Zoals ik in mijn opiniestuk in *Het Parool* schreef: “Om pesten tegen te gaan, moet de samenleving zelf op de pijnbank. Nederland kent een pestcultuur, waarbij scholen de logische afspiegeling zijn van hoe volwassenen met elkaar omgaan” (Dag Tegen Pesten, 19 april 2017). Inmiddels zijn we acht jaar verder, en is die pestcultuur verankerd in onze samenleving. AI is de nieuwe motor achter deze cultuur, de volgende golf van grensoverschrijdend gedrag.

In dit boek ga ik eerst in op wat AI is en hoe het zover heeft kunnen komen dat kinderen een technologie in handen hebben waar hun opvoeders nauwelijks iets van begrijpen. De opvoeding vertoont grote hiaten, en met de komst van AI worden die alleen maar groter.

Ik onderscheid tien vormen van AI-pesting. Na een uitleg hierover bespreek ik wat ertegen te doen is, met name de kennis die scholen en professionals – het ‘opvangnet’ van onze jeugd – nodig hebben. De bekendste vorm van AI-pesting, namelijk het maken van seksuele deepfakes, krijgt extra aandacht. Ik beschrijf weliswaar adviezen maar met de kanttekening dat ingrijpen en preventie lastig is, maar hopelijk wel mogelijk zijn. Je kunt iets offline halen maar de emotionele impact voor een slachtoffer is dan al aanwezig.

Ook bespreek ik een andere steeds populairder worden AI-toepassing, de zogenoemde ‘uitkleed-apps’, AI-apps die een gewone foto van iemand kunnen omzetten in een naakte of seksuele versie.

Het belang van online privacy benadruk ik in dit boek. Wat kunnen we doen tegen deze nieuwe golf van pesting? Naast privacy-bewaking kan AI ook helpen in de strijd tegen pesting. Ik ben de laatste die technologie afwijst, ik snak naar hen die technologie toepassen om onze levens te ondersteunen in plaats van te beschadigen. Om het boek optimistisch te besluiten wijd ik aandacht aan een AI-maatje voor pestslachtoffers. Ik kruip in de huid van een gepeste jongen die steun krijgt van zo’n AI-maatje op zijn telefoon.

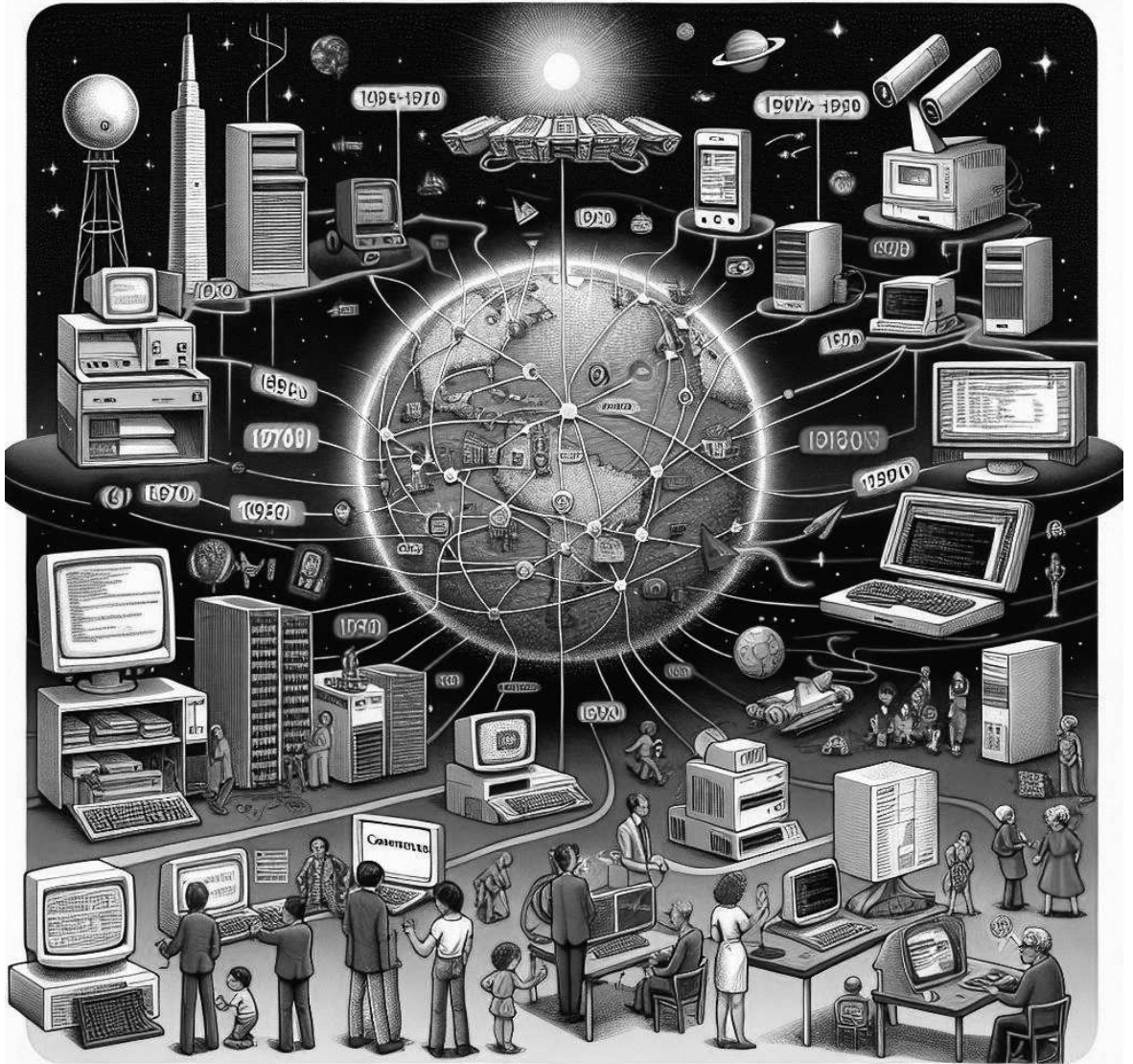
Tot slot een blik op de toekomst: welke trends staan ons nog te wachten?

Bamber Delver

THE BIRTH of ARPANET

CREATION OF TCP/IP

COMMERCIAL INTERNET

THE 1960's

COMMERIAL IS

THE 1990s